

**БУЛЛИНГ: ПОЧЕМУ ОДНИ ДЕТИ ТРАВЯТ ДРУГИХ И КАК
ЗАЩИТИТЬ СВОЕГО РЕБЁНКА ОТ НАСИЛИЯ
ҚОРҚЫТУ: НЕЛІКТЕН КЕЙБІР БАЛАЛАР БАСҚАЛАРДЫ
УЛАЙДЫ ЖӘНЕ БАЛАСЫН ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТАН
ҚАЛАЙ ҚОРҒАУҒА БОЛАДЫ**

ПОДГОТОВИЛА ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ

КГУ «ОШ№2» :

ДОСМУХАНОВА Г.К.

ТЕМА БУЛЛИНГА ЗАТРАГИВАЕТ КАК РЕБЁНКА, ТАК И ВЗРОСЛЫХ ВОКРУГ НЕГО.КАК ДЕЙСТВОВАТЬ РОДИТЕЛЯМ И КАКИМ ОБРАЗОМ ЛУЧШЕ ПОДДЕРЖАТЬ СВОЕГО РЕБЕНКА В ЭТОЙ СИТУАЦИИ.

ЧТО ТАКОЕ БУЛЛИНГ В ШКОЛЕ

БУЛЛИНГ (ОТ АНГЛИЙСКОГО BULLYING — «ЗАПУГИВАНИЕ», «ИЗДЕВАТЕЛЬСТВО», «ТРАВЛЯ») — ЭТО АГРЕССИЯ ОДНИХ ДЕТЕЙ ПРОТИВ ДРУГИХ, КОГДА ИМЕЮТ МЕСТО НЕРАВЕНСТВО СИЛ И ЖЕРТВА ПОКАЗЫВАЕТ, КАК СИЛЬНО ЕЁ ЭТО ЗАДЕВАЕТ. БУЛЛИНГ НЕ ВСЕГДА ВЫРАЖАЕТСЯ В ФИЗИЧЕСКОМ НАПАДЕНИИ. ЧАЩЕ ПРОИСХОДИТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ НАСИЛИЕ В ФОРМЕ:

СЛОВЕСНОЙ ТРАВЛИ (ОСКОРБЛЕНИЯ, ЗЛЫЕ И НЕПРИСТОЙНЫЕ ШУТКИ, НАСМЕШКИ И ПРОЧЕЕ);

РАСПРОСТРАНЕНИЯ СЛУХОВ И СПЛЕТЕН;

БОЙКОТА (ОДНА ИЗ САМЫХ ОПАСНЫХ ФОРМ БУЛЛИНГА, ТАК КАК ЧАЩЕ ОСТАЛЬНЫХ ПРИВОДИТ К СУИЦИДУ).

ҚОРҚЫТУ ТАҚЫРЫБЫ БАЛАҒА ДА, ОНЫҢ АЙНАЛАСЫНДАҒЫ ЕРЕСЕКТЕРГЕ ДЕ ҚАТЫСТЫ.

МАҚАЛАДА БІЗ АТА-АНАЛАРҒА ҚАЛАЙ ӘРЕКЕТ ЕТУ КЕРЕКТІГІН ЖӘНЕ ОСЫ ЖАҒДАЙДА БАЛАҒЫЗҒА ҚАЛАЙ ЖАҚСЫ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ КЕРЕКТІГІН АЙТТЫҚ.

МЕКТЕПТЕГІ ҚОРҚЫТУ ДЕГЕНІМІЗ НЕ ҚОРҚЫТУ (АҒЫЛШЫНША BULLYING — "ҚОРҚЫТУ", "ҚОРҚЫТУ", "ҚОРҚЫТУ") — БҰЛ КЕЙБІР БАЛАЛАРДЫҢ БАСҚАЛАРҒА ҚАРСЫ АГРЕССИЯСЫ, ЕГЕР КҮШТЕР ТЕҢСІЗДІГІ ОРЫН АЛСА ЖӘНЕ ЖӘБІРЛЕНУШІ ОҒАН ҚАНШАЛЫҚТЫ ЗИЯН ТІГІЗЕТІНІН КӨРСЕТСЕ. ҚОРҚЫТУ ӘРҚАШАН ФИЗИКАЛЫҚ ШАБУЫЛДА КӨРІНБЕЙДІ.

ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ ФОРМАДА ЖИІ КЕЗДЕСЕДІ: АУЫЗША ҚОРЛАУ (ҚОРЛАУ, ЗҰЛЫМДЫҚ ЖӘНЕ ӘДЕПСІЗ ӘЗІЛДЕР, МАЗАҚ ЕТУ ЖӘНЕ Т.Б.); ҚАУЕСЕТТЕР МЕН ӨСЕКТЕРДІҢ ТАРАЛУЫ; БОЙКОТ (ҚОРҚЫТУДЫҢ ЕҢ ҚАУІПТІ ТҮРЛЕРІНІҢ БІРІ, ӨЙТКЕНІ ҚАЛҒАНДАРЫ КӨБІНЕСЕ СУИЦИДКЕ ӘКЕЛЕДІ).

**ЧТО ДЕЛАТЬ, ЕСЛИ РЕБЁНОК СТАЛ ЖЕРТВОЙ БУЛЛИНГА
ЖЕРТВОЙ БУЛЛИНГА МОЖЕТ СТАТЬ АБСОЛЮТНО ЛЮБОЙ РЕБЁНОК, ВНЕ ЗАВИСИМОСТИ
ОТ БЛАГОПОЛУЧНОСТИ СЕМЬИ, ЗАБОТЫ РОДИТЕЛЕЙ И УРОВНЯ РАЗВИТИЯ. ВАЖНО,
ЧТОБЫ ВЗРОСЛЫЕ НЕ ОСТАВЛЯЛИ БЕЗ ВНИМАНИЯ СЛУЧАИ ТРАВЛИ, ДАЖЕ ЕСЛИ
АГРЕССИЯ (ПОКА) НЕ НАПРАВЛЕНА НА ИХ ДЕТЕЙ.**

**ЕГЕР БАЛА ҚОРҚЫТУДЫҢ ҚҰРБАНЫ БОЛСА, НЕ ІСТЕУ КЕРЕК ОТБАСЫНЫҢ ӘЛ-
АУҚАТЫНА, АТА-АНАСЫНЫҢ ҚАМҚОРЛЫҒЫНА ЖӘНЕ ДАМУ ДЕНГЕЙІНЕ ҚАРАМАСТАН,
КЕЗ-КЕЛГЕН БАЛА ҚОРҚЫТУДЫҢ ҚҰРБАНЫ БОЛА АЛАДЫ. ЕРЕСЕКТЕР ҚОРЛАУ
ЖАҒДАЙЛАРЫН ЕЛЕМЕУІ МАҢЫЗДЫ, ТІПТІ АГРЕССИЯ (ӘЛІ) БАЛАЛАРЫНА
БАҒЫТТАЛМАСА ДА**

ЧТО ДЕЛАТЬ РЕБЁНКУ

РЕБЁНОК В СИЛУ ВОЗРАСТА НЕ МОЖЕТ САМ ЗАЩИТИТЬСЯ ОТ БУЛЛИНГА. ЭТО РАБОТА ВЗРОСЛЫХ. ОДНАКО ЕСТЬ БАЗОВЫЕ ВЕЩИ, КОТОРЫЕ ВЗРОСЛЫЕ ДОЛЖНЫ ОБЪЯСНИТЬ ЕМУ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ КОНФЛИКТОВ: РАССКАЗЫВАТЬ О СЛУЧАЯХ БУЛЛИНГА ВЗРОСЛЫМ, КОТОРЫМ ДОВЕРЯЕШЬ, — ПРАВИЛЬНО, ЭТО НЕ СТУКАЧЕСТВО. НУЖНО УКРЕПЛЯТЬ САМООЦЕНКУ И ВЕСТИ СЕБЯ УВЕРЕННО. БЫТЬ НАСТОЙЧИВЫМ И СИЛЬНЫМ (ХОТЯ БЫ ВНЕШНЕ). НЕЛЬЗЯ НАДЕЯТЬСЯ ОТОМСТИТЬ С ПОМОЩЬЮ ЕЩЁ БОЛЬШЕЙ ЖЕСТОКОСТИ. ЭТО ПРИВЕДЁТ К НОВЫМ ПРОБЛЕМАМ. ЛУЧШЕ ИСКАТЬ ДРУЗЕЙ СРЕДИ СВЕРСТНИКОВ И ИСПОЛЬЗОВАТЬ САМОЕ МОЩНОЕ ОРУЖИЕ ПРОТИВ АГРЕССИИ — ЮМОР.

НЕОБХОДИМО ИЗБЕГАТЬ СИТУАЦИЙ, В КОТОРЫХ ВОЗМОЖНА ТРАВЛЯ, И ОТКЛОНЯТЬ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПОУЧАСТВОВАТЬ В НЕЙ.

ЕСЛИ СТАЛ СВИДЕТЕЛЕМ НАСИЛИЯ, НУЖНО НЕМЕДЛЕННО ПРИВЕСТИ КОГО-ТО ИЗ ВЗРОСЛЫХ ИЛИ ПОСОВЕТОВАТЬ ЖЕРТВЕ ПОЙТИ ЗА ПОМОЩЬЮ К РОДИТЕЛЮ ИЛИ УЧИТЕЛЮ, КОТОРОМУ ОНА ДОВЕРЯЕТ.

Балаға не істеу керек бала жасына байланысты өзін қорқытудан қорғай алмайды.

Бұл ересектердің жұмысы. Дегенмен, ересектер оған жанжалдың алдын алу үшін түсіндіруі керек негізгі нәрселер бар: сенетін ересектерге қорқыту жағдайлары туралы айту дұрыс, бұл қағу емес. Өзін-өзі бағалауды нығайтып, сенімді болу керек. Табанды және күшті болу (кем дегенде сыртқы жағынан). Одан да қатыгездікпен кек алуға үміттену мүмкін емес. Бұл жаңа мәселелерге әкеледі. Құрдастарыңыздан достар іздеп, агрессияға қарсы ең күшті қаруды-әзілді қолданған дұрыс. Қорқыту мүмкін болатын жағдайлардан аулақ болу керек және оған қатысу туралы ұсыныстардан бас тарту керек. Егер ол зорлық-зомбылықтың куәсі болса, сіз бірден ересек адамды алып келуіңіз керек немесе жәбірленушіге өзі сенетін ата-анасынан немесе мұғалімінен көмек сұрауға кеңес беруіңіз керек.

ЧТО ДЕЛАТЬ, ЕСЛИ ТВОЙ РЕБЁНОК — БУЛЛЕР

ЧАЩЕ ВСЕГО БУЛЛЕРАМИ СТАНОВЯТСЯ ДЕТИ, ПОДВЕРГАЮЩИЕСЯ НАСИЛИЮ В СЕМЬЕ, А ТАКЖЕ ПЕРЕЖИВШИЕ ПСИХОТРАВМИРУЮЩИЕ МОМЕНТЫ В ПРОШЛОМ. ЕСЛИ ОТЕЦ БЬЁТ И УНИЖАЕТ МАЛЬЧИКА ДОМА, ТО С ОГРОМНОЙ ВЕРОЯТНОСТЬЮ НА СЛЕДУЮЩИЙ ДЕНЬ ОН ПОПРОБУЕТ ОТЫГРАТЬСЯ НА БОЛЕЕ СЛАБЫХ ОДНОКЛАССНИКАХ. ТАКОМУ РЕБЁНКУ БЕССПОРНО НУЖНА ПОМОЩЬ СПЕЦИАЛИСТОВ, НО ГЛАВНОЕ — ПРОАНАЛИЗИРОВАТЬ, ЧТО ПРОИСХОДИТ В ВАШЕМ ДОМЕ.

НО БЫВАЮТ СЛУЧАИ, КОГДА БУЛЛЕР ОБЛАДАЕТ ВЫСОКОЙ САМООЦЕНКОЙ ВКУПЕ СО СНИЖЕННОЙ ЭМПАТИЕЙ И ВПОЛНЕ ОСОЗНАЁТ СВОИ ДЕЙСТВИЯ. ТАКОМУ РЕБЁНКУ НЕОБХОДИМЫ ЖЁСТКИЕ ГРАНИЦЫ И ПОНЯТНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ЕГО ДЕЙСТВИЙ. ПОГОВОРИТЕ С НИМ ОБ ЭТОМ. РАССКАЖИТЕ О СВОЁМ ОПЫТЕ В КАЧЕСТВЕ ЖЕРТВЫ ИЛИ АГРЕССОРА. ОБРАТИТЕ ВНИМАНИЕ НА ОКРУЖЕНИЕ РЕБЁНКА: НЕ ПОДВЕРГАЕТСЯ ЛИ ОН НАСИЛИЮ СО СТОРОНЫ БОЛЕЕ ВЗРОСЛЫХ ПРИЯТЕЛЕЙ (ИНОГДА ДОСТАТОЧНО ПОСТОЯННЫХ САРКАСТИЧЕСКИХ ЗАМЕЧАНИЙ).

ЕГЕР СІЗДІҢ БУЛЛЕР

БАЛАҢЫЗ КӨБІНЕСЕ ОТБАСЫНДА ЗОРЛЫҚ — ЗОМБЫЛЫҚҚА ҰШЫРАҒАН БАЛАЛАР, СОНДАЙ-АҚ ӨТКЕН ПСИХО-ТРАВМАТИКАЛЫҚ СӘТТЕРДІ БАСТАН ӨТКЕРГЕН БАЛАЛАР БОЛСА, НЕ ІСТЕУ КЕРЕК. ЕГЕР ӘКЕСІ БАЛАНЫ ҮЙДЕ ҰРЫП-СОҒЫП, ҚОРЛАЙТЫН БОЛСА, ОНДА КЕЛЕСІ КҮНІ ОЛ ӘЛСІЗ СЫНЫПТАСТАРЫНДА ОЙНАУҒА ТЫРЫСАДЫ. МҮНДАЙ БАЛАҒА МАМАНДАРДЫҢ КӨМЕГІ ҚАЖЕТ, БІРАҚ БАСТЫСЫ — СІЗДІҢ ҮЙІҢІЗДЕ НЕ БОЛЫП ЖАТҚАНЫН ТАЛДАУ. БІРАҚ БУЛЛЕР ЭМПАТИЯНЫҢ ТӨМЕНДЕУІМЕН БІРГЕ ӨЗІН-ӨЗІ ЖОҒАРЫ БАҒАЛАЙТЫН ЖӘНЕ ОНЫҢ ӘРЕКЕТТЕРІН ЖАҚСЫ БІЛЕТІН КЕЗДЕР БОЛАДЫ. МҮНДАЙ БАЛАҒА ҚАТАҢ ШЕКАРАЛАР МЕН ОНЫҢ ӘРЕКЕТТЕРІНІҢ ТҮСІНІКТІ САЛДАРЫ ҚАЖЕТ. БҰЛ ТУРАЛЫ ОНЫМЕН СӨЙЛЕСІҢІЗ. ЖӘБІРЛЕНУШІ НЕМЕСЕ АГРЕССОР РЕТІНДЕГІ ТӘЖІРИБЕҢІЗ ТУРАЛЫ АЙТЫҢЫЗ. БАЛАНЫҢ АЙНАЛАСЫНА НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ: ОЛ ЕРЕСЕК ДОСТАРЫНЫҢ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҒЫНА ҰШЫРАЙДЫ МА (КЕЙДЕ ҮНЕМІ МЫСҚЫЛ СӨЗДЕР ЖЕТКІЛІКТІ)

ВЫВОДЫ

СТАТЬ ЖЕРТВОЙ БУЛЛИНГА МОЖЕТ ЛЮБОЙ РЕБЁНОК, ВНЕ ЗАВИСИМОСТИ ОТ ФИЗИЧЕСКИХ, ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ИЛИ МАТЕРИАЛЬНОГО ПОЛОЖЕНИЯ. ПСИХОЛОГИЧЕСКУЮ ТРАВМУ ПОЛУЧАЮТ НЕ ТОЛЬКО УЧАСТНИКИ ТРАВЛИ, НО И ЕЁ СВИДЕТЕЛИ.

ЕСЛИ ВЫ УЗНАЛИ, ЧТО В ШКОЛЕ ПРАКТИКУЕТСЯ ТРАВЛЯ, НЕЛЬЗЯ ОСТАВАТЬСЯ В СТОРОНЕ И ПУСКАТЬ СИТУАЦИЮ НА САМОТЁК. ОБСУДИТЕ ЕЁ С УЧИТЕЛЯМИ И ДРУГИМИ РОДИТЕЛЯМИ И ПОСТАРАЙТЕСЬ НАЙТИ ПОГОВОРИТЕ О БУЛЛИНГЕ СО СВОИМ РЕБЁНКОМ, ОБЪЯСНИТЕ, КАК НУЖНО ДЕЙСТВОВАТЬ, ЕСЛИ ОН ИЛИ ДРУГИЕ ДЕТИ В ШКОЛЕ ПОДВЕРГАЮТСЯ ИЗДЕВАТЕЛЬСТВАМ. РАЗВИВАЙТЕ У РЕБЁНКА ЭМПАТИЮ И УВАЖЕНИЕ ГРАНИЦ ДРУГИХ ЛЮДЕЙ, ЧТОБЫ ОН САМ НЕ СТАЛ АГРЕССОРОМ.

Қорытындылар

физикалық, интеллектуалдық қабілеттеріне немесе материалдық жағдайына қарамастан кез келген бала қорқытудың құрбаны бола алады. Психологиялық жарақат тек қорлауға қатысушылар ғана емес, оның куәгерлері де алады. Егер сіз мектепте қорқыту практикасы бар екенін білсеңіз, сіз шетте қалып, жағдайды өз бетіңізше жібере алмайсыз. Оны мұғалімдермен және басқа ата-аналармен талқылап, табуға тырысыңыз балаңызбен қорқыту туралы сөйлесіңіз, егер ол немесе мектептегі басқа балалар қорқытса, қалай әрекет ету керектігін түсіндіріңіз. Баланың өзі агрессор болмас үшін басқа адамдардың шекараларына деген эмпатиясы мен құрметін дамытыңыз.

